

Rønde den 15. juni 2014

Adoptionsformidling og adoptivfamiliens fremtid i Danmark

Adoption & Samfunds oplæg til dialog vedrørende vores foretræde for Socialudvalget d. 18. juni 2014 med særligt fokus på tidlig indsats for adoptivbørn.

Adoption drejer sig om at tage et globalt ansvar for børns liv og opvækst, en opgave som Danmark tilsluttede sig i 1997, med underskrivelsen af Haagerkonventionen.

Adoption & Samfund har med glæde noteret, at eneadoptanter pr. 1. januar 2014 er blevet ligestillet med biologisk enlige forældre set i forhold til modtagelse af det særlige børnetilskud, og Adoption & Samfund har ligeledes med glæde noteret den permanente bevilling på Finansloven på årligt 6 mio. kr. til PAS (Post Adoption Service). Disse tiltag har utvivlsomt en afgørende betydning for mange adoptivbørns trivsel, udvikling og dannelse til samfundsborger – men vi mangler adoptionsfaglig viden i vore daginstitutioner og skoler, og vi har hårdt brug for en velfungerende adoptionsformidling.

Til foretrædet for Socialudvalget ønske vi at være i dialog om flg.:

1. Sikring af etisk og juridisk korrekt formidling af børn til adoption.
2. Sikring af adoptionsgebyrer som almindelige godkendte adoptanter kan betale således, at adoptivbørn ikke skal vokse op i familier som ikke er ligestillede med hensyn til økonomiske belastninger, der ikke er gældende for andre familieformer.
3. Oprettelse af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption, der skal sikre tilstrækkelig og tilgængelig adoptionsfaglighed i daginstitutioner og skoler, samt blandt fagfolk som psykologer, læger, sundhedsplejersker, pædagoger og lærere.
4. Inddragelse af Adoption & Samfund i helhedsanalysen af hele adoptionsområdet.

Vi har medsendt uddybende bemærkninger vedr. oprettelse af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption samt vedlagt en kronik sendt til Politiken "Adoptioner skal være bæredygtige".

Vi ser frem til foretrædet.

På vegne af Adoption & Samfunds hovedbestyrelse

Jens Damkjær, formand

Videns- og Formidlingscenter for Adoption

Danmark har en mangeårig tradition for at modtage børn gennem international adoption. Et typisk barn, der opgives til adoption har mistet sine forældre, været på børnehjem eller plejefamilie, har været mere eller mindre syg, og har skullet bruge mange kræfter på at tilpasse sig en ny familie og dansk kultur.

På trods af denne start på livet peger ny dansk forskning af Mogens Christoffersen SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) på, at børn ved adoption kan opnå øget intelligens, bedre skolefærdigheder og færre adfærdsmæssige problemer, end børn der fx forbliver på børnehjem.

Røde Kors angiver at 34 millioner børn i verden er forældreløse. Ethvert barn, uanset hvor det er født på kloden, der starter livet med at miste sine forældre, starter med psykiske og fysiske udfordringer. Derfor er det væsentligt, at både adoptivforældre, daginstitutioner, skoler, kommuner og fagfolk har det fornødne overskud og den adoptionsfaglige ekspertise der skal til, for at adoptivbarnets traumer kan heles, og adoptivbarnet kan vokse op og få et godt liv som alle andre.

Danmarks tiltrædelse af Haagerkonventionen og regeringsgrundlaget

Haagerkonventionen om international adoption blev indstiftet i 1993 for netop at sikre, at adoptionsformidling bliver gennemført etisk og retsligt korrekt, og at modtagerlande som Danmark stiller de fornødne adoptionsfaglige tilbud kaldet PAS (Post Adoption Service) til rådighed.

Danmark tiltrådte Haagerkonventionen i 1997 som bl.a. indeholder artikel 9, litra C, der tilsiger:

"Centralmyndighederne skal, enten direkte eller gennem offentlige myndigheder eller behørigt godkendte institutioner i deres stat, tage alle passende forholdsregler navnlig med henblik på at fremme udviklingen af adoptionsrådgivning og støtte efter adoptionen i deres respektive stater."

Den nuværende regering angiver i regeringsgrundlaget, at regeringen vil leve op til alle indgåede internationale aftaler. Danmark har pt. ingen faste PAS-tilbud. Dette har store menneskelige og økonomiske omkostninger.

Forskning peger på behov for tidlig indsats overfor adoptivbørn

- Der er 14,1 % sandsynlighed for at et barn, der er adopteret, vil få ekskluderende specialundervisning, mens der blot er 5,6 % sandsynlighed for, at et ikke-adopteret barn vil få ekskluderende specialundervisning (Krevi 2011)ⁱ.
- Mens 5 % af ikke-adopterede børn født i Danmark fra 1978 til 2005 har været i psykiatrisk behandling, gælder det for 12 % af adoptivbørnene født i samme periode (Merete Laubjerg)ⁱⁱ.
- 4,9 % af alle internationalt adopterede mellem 1988 og 1999 blev på et tidspunkt anbragt uden for hjemmet i årene 1989 til 2004. I samme periode blev 2,4 % biologiske børn af etnisk danske familier på et tidspunkt anbragt udenfor hjemmet (Merete Laubjerg).ⁱⁱⁱ

Grundlæggende skal en tryk tilknytning mellem et barn og omsorgsgivende voksne sikre, at barnets hjerne og nervesystem udvikler sig sundt og robust. Når et barn mister sine biologiske forældre brydes denne tilknytning, og risikoen for en tilknytningsforstyrrelse med heraf følgende psykiske lidelser som personlighedsforstyrrelser, ADHD lignende symptomer, angst, relationsforstyrrelser, øget kriminell adfærd, sproglige udfordringer m.m. øges.

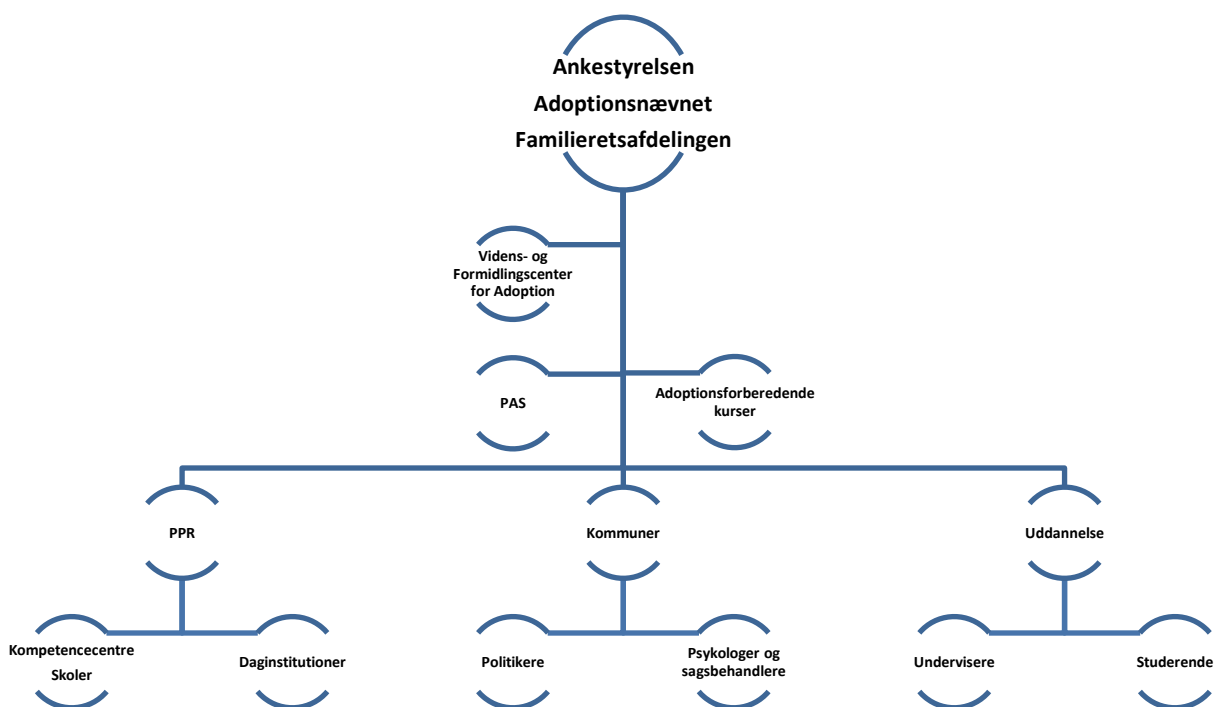
Disse udviklingsforstyrrelser er kendt inden for det psykologiske fagområde. Samtidig mangler der dog forskning i, hvordan adoption mere præcist kan påvirke et barns, og særligt skolebørns og teenagers liv og læring.

Vi har i Danmark et velfungerende pædagogisk psykologisk rådgivningssystem i alle kommuner, der betjener daginstitutioner og skoler. Det vil derfor med få midler være muligt, at implementere en forebyggende, behandlende og forskningsbaseret indsats på adoptionsområdet. Dette vil kunne hjælpe adoptivbørns generelle behov for hjælp til at genfinde en tryk barndom, ligesom denne indsats vil kunne forebygge de ekstreme, menneskeligt omkostningsfulde og økonomisk dyre anbringelser udenfor hjemmet, som vi har set med de etiopiske piger Amy og Masho.

Vi forestiller os etablering af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption, der har tæt tilknytning til Ankestyrelsens Familieretsafdeling. Her er både det eksisterende PAS-tilbud, og de adoptionsforberedende kurser i dag placeret, dvs. her er allerede opbygget en adoptionsfaglig ekspertise – men den kommer ikke ud til daginstitutioner og skoler, og har derfor kun behandlende og ikke forebyggende karakter.

Vi forestiller os, at alle PPR-rådgivninger skal have mindst én medarbejder, der tilegner sig adoptionsfaglig viden gennem et kursus på Videns- og Formidlingscentret. Vi forestiller os også, at alle kommuner har mindst en psykolog, der arbejder med børnesager, som har et adoptionsfagligt kursus fra Videns- og Formidlingscentret. Vi er i Adoption & Samfund temmeligt overbevidste om, at havde de meget medieomtalte Amys og Mashos adoptivforældre fået en tilstrækkelig adoptionsfaglig hjælp og rådgivning, havde vi aldrig haft en "Amy-sag" eller en "Masho-sag" – og heller ikke haft de dyre udgifter til anbringelser af børnene udenfor deres hjem.

Grafisk kan den adoptionsfaglige struktur anskueliggøres således:

Vi forudsætter at et Videns- og Formidlingscenter for Adoption i første omgang skal placeres på en eksisterende institution. Derved vil nogle fysiske rammer allerede være betalt.

Der er allerede vist interesse for at etablere et samarbejde med Adoption & Samfund om et sådant center og dermed tilbyde lokaler og samarbejde om faciliteter.

Videns- og Formidlingscenter for Adoption vil som sin primære opgave have rådgivning af alle, der har berøring med adoption. Sekundært vil centret henvise til relevante rådgivere.

Centret vil desuden drive en hjemmeside med løbende opdateringer om adoptionsverdenen, links til relevante institutioner og fagpersoner. På sigt er det et ønske, at centret varetager forskning på adoptionsområdet.

Udgifter til etablering og drift

Udgifter til etablering af Videns- og Formidlingscenter for Adoption ½ år =	735.300 kr.
Drift af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption 1 år =	3.535.000 kr.
Udgifter i alt det første 1 ½ år =	4.270.300 kr.

Specifikation af udgifter til etablering

Kontorlokaler + mødelokale (1. år) =	300.000 kr.
Møblement, IT og teknisk udstyr, tlf., etc. =	150.000 kr.
Rådgivning: Juridisk, revision =	60.000 kr.
Forsikring =	50.000 kr.
Udgifter til mødevirksomhed =	75.000 kr.
Transportudgifter =	100.000 kr.
Udgifter til arbejdsgruppe (3 – 5 personer) i etableringsfasen =	200.000 kr.
Diverse udgifter =	100.000 kr.

Specifikation af udgifter til drift af Videns- og Formidlingscenter år 1

Løn fast personale (2 ½) =	1.800.000 kr.
Eksterne konsulenter =	500.000 kr.
Drift af kontorer (lys, varme, el, leje af lokaler, etc.) (anslået) =	800.000 kr.
Revision og anden ekstern rådgivning =	60.000 kr.
Mødevirksomhed =	75.000 kr.
Transport =	100.000 kr.
Deltagelse i konferencer, kurser, netværk, m.v.	200.000 kr.

Indtægtsgivende virksomhed ved Videns- og Formidlingscenter for Adoption

Det er tanken, at der skal være brugerbetaling af et vist omfang fx. ved kurser eksternt og internt, ved køb af ydelser, etc.

Udviklingen indenfor adoption af udenlandske børn viser en tendens hen mod, at børnene er ældre ved hjemtagelsen end tidligere og har særlige behov. Ældre børn betyder børn med en længere traumatisk fortid. Særlige behov (special needs børn) betyder brug for øget viden om adoptivbørns særlige problemstillinger.

Derfor skal adoptivforældre og deres familier, børnehavepædagoger, lærere, personale på uddannelsesinstitutioner og i klubber for børn og unge, sundhedspersonale og alle, der har berøring med adoptivbørn, have adgang til viden om adoptivbørns særlige vilkår.

Det må hen over de sidste halvandets års mediedebat være klart, at der ikke blot er brug for status quo i forhold til adoptionsfaglig viden og sagsbehandling. Tvært om, der er brug for en øget kvalitet.

Hvis vi kan sikre større viden om adoption blandt det faglige personale og forebygge lignende sager i fremtiden, så er vi parat til at gøre det nødvendige arbejde.

Det må også være lige så klart, at der ikke blot er en etisk menneskelig gevinst ved at etablere en forebyggende indsats gennem PAS og et Videns- og Formidlingscenter for Adoption. Sagt på politikersprog kan det formuleres således:

Fire færre anbringelser af adoptivbørn udenfor hjemmet om året betaler et Videnscenter for Adoption.

Opsummering af de økonomiske behov ved Adoption & Samfunds forslag.

Område	Finanslov 2015	Finanslov 2016	Finanslov 2017
Videns- og Formidlingscenter for Adoption	4,3 mio. kr.	3,5 mio. kr.	3,5 mio. kr.

ⁱ Ekskluderende specialundervisning. Hvem får det, og hvilke forskelle er der mellem kommunerne? Udgivet november 2011 af: KREVI – Det Kommunale og Regionale Evalueringsinstitut, Olof Palmes Allé 19, 8200 Århus N, Tlf. 72 26 99 70, post@krevi.dk. Forfatter/e: Martin Bækgaard og Søren Teglgård Jakobsen

ⁱⁱ Merete Laubjerg, Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet.

ⁱⁱⁱ Merete Laubjerg, Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet

Kronik

Adoptioner skal være bæredygtige

Hvor meget har dit barn kostet? Er det et af de børn, der er franarret fattige familier? Var det ikke bedre, at pengene gik til ulandshjælp end til adoptionshjælp? Disse er blot nogle af de spørgsmål mange adoptivforældre er blevet mødt med den seneste tid. Reaktionen fra mennesker adoptanter har mødt i køen i supermarkedet, til familiesammenkomster eller blot på gaden - det er ikke altid rart, og det ønsker vi os anderledes i Adoption & Samfund, en frivillig organisation i Danmark, der repræsenterer omkring 3000 medlemsfamilier og voksne adopterede.

Baggrunden for et mere negativt syn på særligt international adoption, end vi har oplevet tidligere, skyldes utvivlsomt kritik af dansk adoptionsformidling og adoptionsforståelse som har fået meget medieopmærksomhed. Et eksempel er dokumentarfilmen: "Adoptionens Pris" af Katrine W. Kjær, der bl.a. skildrer et meget ulykkeligt adoptionsforløb med pigen Masho. Et andet eksempel er DR-journalisten, Line Gertsens, reportage om, at der i Etiopien skulle være blevet formidlet børn til international adoption, herunder Danmark, hvor "børnehøstere" har taget sig betalt for at finde børn. Et tredje eksempel er kritik af dansk adoptionsforståelse fra voksne adopterede som den kommer til udtryk i Maja Lee Langvads bog: "Hun er vred".

Rammerne for adoptionshjælp i Danmark synes således i krise, og det bydes på denne baggrund velkomment, at Socialministeriet har iværksat en helhedsanalyse af hele adoptionsområdet, en analyse som Socialminister Manu Sareen har bebudet vil ligge færdig inden sommeren 2014.

I Adoption & Samfund arbejder vi for adoptionsidéen, som i al sin enkelthed går ud på at skabe et godt match mellem børn der mangler forældre, og forældre der mangler børn, og vi ser grundlæggende fire centrale årsager til at støtte op om adoptionsideen og styrke dansk og international adoption, på trods af de udfordringer, der kan være forbundet med at yde adoptionshjælp. Perspektiverne ser vi således: Et udviklings- og trivselsperspektiv for det enkelte barn, et humanitært perspektiv, et mellemfolkeligt perspektiv og et familieperspektiv. Fire perspektiver, der understøtter bæredygtighed i adoptionshjælp, dvs. præmissen om, at barnets tarv altid går først, - og det kun er de børn, der har behov for en ny familie, der får det, - og at formidlingen altid skal foregå i et tæt, åbent og respektfuldt samarbejde mellem giver- og modtagerland med høj juridisk og etisk standard. Endelig er det vigtigt, at adopterede og adoptanter får den nødvendige adoptionsfaglige hjælp efter adoptionen er gennemført, som angivet i Haagerkonventionen Danmark tiltrådte i 1997.

Set i et udviklings- og trivselsperspektiv er der forskning, der peger på, at både national og international adoption understøtter et barns udvikling positivt, såfremt det ikke er muligt for barnet at vokse op hos sine forældre eller anden familie. I 2012 offentliggjorde SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) ved seniorforsker Mogens Christoffersen en sammenfatning af 17 internationale undersøgelser omfattende 2000 børn fra forskellige lande som Canada, Frankrig, Spanien, Chile, Libanon og Indien.

Sammenfatningen havde til hensigt at undersøge adoptivbørns kognitive udvikling, intelligens, skolefærdigheder, adfærdsproblemer og psykiske problemer samt selvværdsfølelse. Sammenfatningen viste, at uanset i hvilket land adoptionen af et barn foregik, så fik det adopterede barn en højere intelligens, klarede sig bedre i skolen og fik færre adfærdsmæssige problemer end de børn, der enten blev boende på et børnehjem eller blev anbragt i en plejefamilie.

Forskning af Lars von der Lieth peger på, at 75 – 80 % adopterede får et positivt liv, mens 15 – 20 % oplever periodiske vanskeligheder lig dem jævnaldrende med ikke adoptivbaggrund kan opleve, men hvor adoptivbaggrunden indvirker på vanskelighedernes opståen. Endelig ser ca. 5 % af adoptivbørnene ud til at opleve alvorlige og behandlingskrævende udfordringer. Der er således grundlag for at antage, at de fleste børn får et godt liv gennem adoption. Det er dog også væsentligt at bemærke, at der mangler forskningsbaseret viden om adoption, og den viden vi har, mangler at bliver gjort tilgængelig for psykologer, læger, sundhedsplejersker, pædagoger og lærere. Derfor har Adoption & Samfund gentagne gange foreslået etablering af et Videns- og Formidlingscenter for Adoption med henblik på at sikre adopterede den nødvendige adoptionsfaglige hjælp i familien, i daginstitution og skole, som barn, ung og som voksen.

Set i et humanitært perspektiv gør velfungerende aftaler om adoptionshjælp en forskel for børns overlevelse, liv og opvækst, uden at adoption på nogen måde skal ses som erstatning for øvrige bestræbelser på at forbedre vilkårene i lande, hvor børn er udsatte. Organisationen Worldorphans anslår at 153 mio. børn har mistet en eller begge forældre, og at disse børn generelt har en forøget risiko for at få sygdomme som HIV/AIDS, eller være udsat for trafficking dvs. solgt til prostitution eller børnearbejde. UNICEF anslår at frem mod 2050 vil flere børn end i dag blive født i de fattigste og mest marginaliserede områder på jorden, og at børnedødeligheden også vil være koncentreret her. Det er langt fra alle 153 mio. børn, der har brug en ny far og mor i et andet land, men de børn, hvis forældre eller øvrige familie ikke kan tage sig af dem, eller hvor national adoption heller ikke er en mulighed, de børn bør kunne få egnede adoptivforældre gennem international adoption frem for at vokse op på utilstrækkelige børnehjem, på gaden eller i værste fald dø pga. underernæring, manglende lægehjælp eller mangel på basal omsorg.

Som det tredje perspektiv oplever vi i Adoption & Samfund, at der er brug for en højere grad af mellemfolkelig forståelse – ikke mindst fra dansk side. Afgiverlande har ofte ikke et velfungerende embedsapparat som det danske, og det må vi have forståelse for og tage højde for i samarbejdet om adoptionshjælp. En tilgang der primært tager udgangspunkt i en dansk selvforståelse kan ende med at tilsidesætte barnets tarv og lade udsatte børn i stikken – en situation der desværre nok er blevet mere virkelighed, end vi forestiller os. Et tættere internationalt ansvarligt adoptionssamarbejde om børns liv og opvækst, kan fx være med til at styrke en overset effekt af adoptionshjælp, nemlig at begrænse antallet af børn udleveret til trafficking - et fænomen der desværre i dag er så så udbredt, at der i metroen i Los Angeles er plakater der opfordrer alle rejsende til at være opmærksomme på især piger, der måske er sammen med voksne, de ikke skal være sammen med. Over 1 mio. børn anslås at blive handlet på jorden om året.

Det fjerde og sidste perspektiv er familieperspektivet. Adoption er en familieform som så mange andre familieformer, men den adskiller sig også på vigtige punkter, og familieformen har udviklet sig meget de sidste 20 år. Voksne adopteredes kritik som den fx ses i Lene Myongs forskning, der bl.a. påpeger "racial stilhed", et dansk historisk kulturtræk hvor vi engang sagde til adopterede, "at de jo ikke er anderledes end etniske danskere", selvom de tydeligt med hudfarve og ansigtstræk adskiller sig fra etniske danskere. Dette ved vi i dag er udtryk for disrespekt for både den internationalt adopterede og for afgiverlandene. Her har vi i Adoption & Samfund kunnet lære af meget.

Som vi forstår adoption som familieform i dag, er de væsentligste kendetræk, der adskiller sig fra andre familieformer, at ethvert internationalt adoptivbarn har to fædre, to mødre og to lande som de skal forholde sig til. Ethvert menneskes mentale sundhed er afhængig af, at vi kan fortælle en hel og sammenhængende identitetsfortælling om os selv. Det skal adoptivbørn også kunne og det skal adoptivforældre, daginstitution og folkeskolen kunne understøtte adoptivbørnene i. Derfor er det væsentligt, at der er så meget tilgængelig viden om, hvor et adopteret barn er født, hvem de biologiske forældre er, hvilket land og i hvilken kultur barnet er født som muligt.

For nogle adoptivbørn, unge og voksne vil det også være vigtigt med muligheden for grader af åbne adoptioner således, at børnene kan få kontakt med biologisk familie, når de er klar til det. Det ser vi i Adoption & Samfund som meget vigtigt, for at kunne kalde en adoption bæredygtig.

Mens vi venter på færdiggørelsen af helhedsanalysen af adoptionsområdet, håber vi på, at Danmarks ry og røgte som samarbejdspartner om adoptionshjælp ikke har lidt for meget skade gennem de sidste to års overvejende negative mediedækning. Det har været svært at komme til orde med fortællingerne om et almindeligt godt liv med familieformen adoption, som de fleste af os i Adoption & Samfund oplever.

Vi håber på denne baggrund af Manu Sareen snarest indbyder Adoption & Samfund i arbejdet med at fremme adoptionsområdet og sikre, at de børn, der nu og i fremtiden har brug for en ny mor og far for at kunne få et godt liv, også får det. Vi håber også på, at livet efter adoptionen som adopteret og adoptivfamilie i Danmark kan blive bedre således, at vi kan opleve lige så meget respekt for og tillid, som vi oplever der er til de øvrige familieformer, og ikke skal mødes af grænseoverskridende spørgsmål til sommerens vejfest om, hvor meget vore børn har kostet.